

Denevérodú telepítés első eredményei a Duna-ártéren

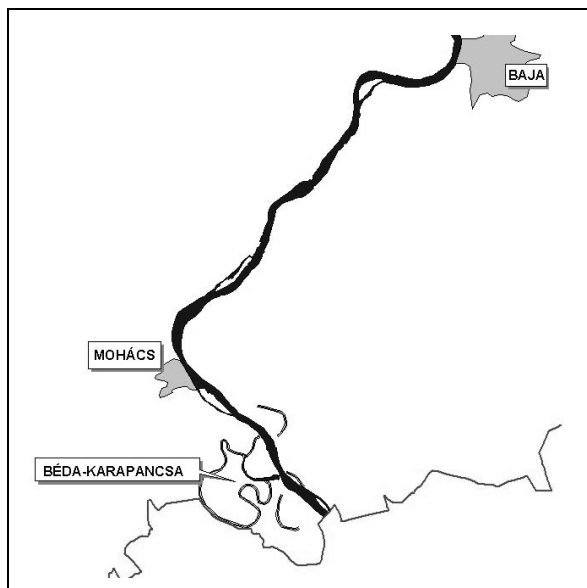
Szatyor Miklós

The first results of providing artificial bat boxes in the flood plain of the river Danube

In 2001 45 „post box” type artificial bat boxes were provided in the Béda-Karapanca region of the Duna-Dráva National Park. Boxes were made of wood, painted, covered with tarpaper, and had two compartments. They were fixed on trees close to the river side, close to the water, and further in the forests. More and more boxes are inhabited every year, and bats seem to prefer riverside boxes.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya megyei Csoportja évek óta működteti Denevérvédelmi Programját. Kezdetben barlangi és épületlakó állományok felmérését végeztük, majd 1999-ben beindítottuk az erdőlakó denevérfajok kutatását is. Ennek részeként 2001-ben 45 darab „postaláda” típusú denevérodút készítettünk és helyeztünk ki a Béda-Karapanca tájegységben (1. ábra). Célunk a denevérek mesterséges megtelepítésén kívül a betelepülési dinamika, fajösszetétel és erdőpreferencia vizsgálata volt.

1. ábra. Az odútelep a Duna-Dráva Nemzeti Park, Béda-Karapanca tájegységében lett elhelyezve

A terület bemutatása

A térség több hullámtéri élőhelynek és nedves rétnek ad otthont, folyókkal, tavakkal, vízfolyásokkal, holtágakkal. A hullámtérben mocsarak, nádasok, kaszálók, füzesek, tölgy - kőris - szil ligeterdők teszik változatosabbá az élővilágot. Az 1150 hektáros hullámtéri terület, sok ritka, és veszélyeztetett növény és állatközösségnek ad otthont. A Duna hullámterében egyedül itt található meg az endemikus fekete galagonya (*Crataegus nigra*). Ritka és veszélyeztetett növényfajok közül előfordul a fürtös gyűrűvirág (*Carpesium abrotanoides*), a szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), a nyári tözike (*Leucosium aestivum*), a borostás sás (*Carex strigosa*), a tündérfátyol (*Nymphoides peltata*) és a kígyónyelv (*Ophioglossum vulgatum*).

Madárvilágára is a védett és fokozottan védett fajok gazdagsága jellemző, a területen többek között kis kócsag (*Egretta garzetta*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), réti sas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*) és halvány geze (*Hippolais pallida*) is megfigyelhető. Természetesen a vándorlások idején is fontos helyszín, számtalan védett récefaj és vízimadár pihenőhelye a Béda -Karapancai vizes élőhely, úgy, mint a nyári lúd (*Anser anser*), a vetési lúd (*Anser fabalis*), a nagy lilik (*Anser albifrons*). Récék közül főként cigányréce (*Aythya nyroca*), barátréce (*Aythya ferina*), bőjti réce (*Anas querquedula*), kanalasréce (*Anas clypeata*) és tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) csapatok fordulnak elő nagy számban. Emlősök közül a vidra (*Lutra lutra*), hód (*Castor fiber*), vadmacska (*Felis silvestris*) jelenléte emelhető ki. Az Al-dunai ártér a hazai vízi és tavi denevérek legjelentősebb

előfordulási területe, de ezen kívül számos más fajnak is búvóhelyet nyújtanak a nagy kiterjedésű erdőségek. A vizes élőhelyek rovargazdagsága szintén kedvező a denevérek számára, maga a Duna és a beömlő vizek nászidőszakban vándorlási útvonalként is szolgálnak.

A terület veszélyeztető tényezői közül, az intenzíven terjedő betelepített fajokot kell megemlíteni, amely gyorsan kiszorítja az ott élő természetes vegetációt, valamint a mocsarakat, nedves kaszálókat tápláló folyók szennyezéseit, melyek az egész ott élő élővilágot veszélybe sodorják. A terület a Duna-Dráva Nemzeti Park része.

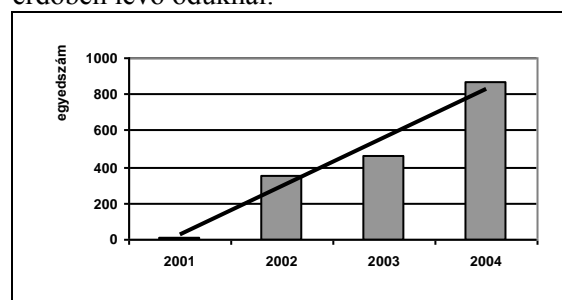
Anyag és módszer

Az odúkat 2,5×10 cm-es éger, illetve nyárfa deszkákból készítettük. Az odúk szélessége 40 és 50 cm, két osztatú belső térrel, melyek 2,5-3 cm szélességűek. A deszkák belső felét speciális gyaluval érdesítettük, az odúkat csak kívülről impregnáltuk, majd kátránypapírral borítottuk. Az odúk kihelyezése 2001 januárjában történt, minden évben június végén, július elején egy alkalommal lettek ellenőrizve. Tájékozásnál a dél, dél-kelet, vagy keleti irányt vettük figyelembe, az odúkat 5-6 méter magasságban rögzítettük. Kihelyezéskor ügyeltünk a szabad berepülés lehetőségére, az esetleges belógó ágakat, kisebb cserjéket eltávolítottuk. A kihelyezett odúk alapvetően három különböző élőhelyen oszlanak meg: 1. vízparton, 2. víz-közeli erdőben, 3. víztől távoli erdőben.

Eredmények

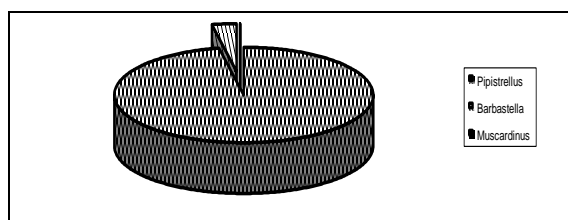
A denevérek betelepülése évről-évre jelentősebb, a nagy tömegek csak néhány odúra koncentrálódnak (2. ábra). Nem ritka a 200-250 egyedből álló kolónia, ahol nagyrészt csak fiatal állatok tartózkodnak. Magányos egyedek csak alkalmasszerűen fordulnak elő az

odúban. Az elfoglalási arány a vízközeli odúban szignifikánsan magasabb, mint a zárt erdőben lévő odúknál.

2. ábra. Az odúk elfoglalásának változása 2001-2004-ig

A fajok határozása gondot okoz, a fényviszonyok, a mozgó állatok és főként a fiatal egyedek esetében. Az odúban az első négy évben két denevér genus fordult elő, mogyorós pelét (*M. avellanarius*) két esetben találtunk (3. ábra).

3. ábra. Az odúban előforduló fajok 2001-2004 években. *Pipistrellus sp.* 1713 pd, *Barbastella barbastellus* 53 pd, *Muscardinus avellanarius* 2 pd.

Köszönetnyilvánítás

Az odútelepítést anyagilag támogatta Novák László. A program a MME Baranya megyei Csoportján belül került lebonyolításra. Az odúk elkészítésében, kihelyezésében és ellenőrzésében nagy segítséget nyújtott: Deme Tamás, Tanner Tibor, Angyal Dorottya és Jozipovics Róbert.